

Soru-Cevap

Orucun Kaza Edilmesine Yönelik Fıkhi Görüşler

Ig Purwantama'ya

Soru:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh

Ey Şeyhimiz, kalbim mutmain olsun diye Allah'ın bir hükmünü öğrenmek istiyorum.

Ben cahilken bir mazeret olmaksızın kasten Ramazan orucunu terk ettim. Sonra Allah'a hamd olsun, Allah bana merhamet etti ve O'na tövbe ettim.

Tutmadığım oruçların kazasını nasıl yapacağım? Benim her sene için fidye vermem gerekir mi yoksa sadece kaza etmem yeterli midir?

Umarım bu sorulara cevap verirsiniz Şeyhimiz.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Ey kardeşim, sen bir süre bir mazeret olmaksızın kasten orucunu tutmadığını, sonra Allah'ın seni doğru yola hidayet ettiğini ve böylece orucunu tutarak orucunu yemediğini söylüyorsun... Takva dürtüsüyle de daha önce orucunu tutmadığın Ramazan aylarının kazasını yapmak istiyorsun... Bu yüzden ben, seni güzel bir şekilde itaate yönlendirdiği için Allah'a hamd ediyorum. Hatta sen, Allah seni doğru yola ilettikten sonraki orucu tutmakla yetinmeyip, bilakis oruç tutmamış olduğun Ramazan aylarını da kaza etmeye hırs gösteriyorsun. Allah seni mübarek kılsın, tövbeni kabul etsin ve üzerine nimetini ve rahmetini ihsan etsin.

Kerim kardeşim, biz ibadetler konusunda benimseme yapmıyoruz. Bilakis bir Müslümanı oruç, namaz ve benzeri konularda herhangi bir mezhebe tabi olmaya bırakıyoruz... Şimdi ben burada sana, göğsüne ferahlık verecek ve takip edebileceğin konusunda kalbini mutmain kılacak bazı fıkhi görüşlerden bahsedeceğim:

1- Müellifi İmâmü'l Haremeyn lakaplı Abdulmelik el-Cüveyni (Ö: H. 478) olan -ki kendisi Şafii mezhebindendir- “Nihâyetü'l-Matlab fî Dirâyeti'l-Mezheb'de” şöyle geçmektedir:

(Ramazan günlerinde orucunu (geçiren) tutmayan ve bunları kaza etme imkânı olan bir kimsenin, orucun kazasını gelecek Ramazan ayına kadar geciktirmesi caiz değildir. Bu bahsetmiş olduğumuz müstehab babından değildir. Bilakis mazeretleri ortadan kaldıracak gücü varsa bu zorunludur. Şayet bir mazeret olmaksızın kazayı bir sonraki yıla ertelemek zorunda kalsa bile kazayla birlikte her gün için bir müd (ölçü birimi) miktarınca yiyecek vermelidir. Eğer kazayı iki yıl veya yıllarca ertelerse, iki yönden fidye katlanır: Birincisi; yılların katlanmaması ve yıllarca değil sadece bir yıl gecikmesi gerekir... En doğru olanı fidyeyi çoğaltmak ve yenilemektir. Dolayısıyla gecikmenin karşılığında her yıl için bir müd gerekir. Eğer iki sene geciktirirse, kazayla birlikte tüm günler için iki müd gerekir. Bu şekilde artıp yükselmektedir; zira bu, fidyede bir makamdır...) Dolayısıyla bu, Ramazan orucunu tutmayıp kaza eden birinin gelecek Ramazan'dan önce kaza etmesi gerektiği, Ramazan sonrasına geciktirmesi halinde hem kaza etmesi hem de fidye vermesi gerektiği anlamına

gelmektedir... Onun başka bir görüşü daha var ki o da şudur; örneğin kazayı iki yıl geciktirirse, kazayla birlikte iki fidye gerekir.

2- “Keşşafü'l Kına' an Metni'l İkna” adlı eserde şöyle geçmektedir: Eserin müellifi Mansur İbn Yunus el-Behûti el-Hanbelî'dir (Ö: H. 1051):

(Her kim ister tam ister eksik olarak Ramazan orucunu tutmazsa... tutmadığı günler kadar kaza etmelidir... Bir sonraki Ramazan ayı başlayıncaya kadar vakit geçmediği sürece orucun kazasını geciktirmek caizdir... Zira bir özür olmaksızın bir sonraki Ramazan'a kadar geciktirmek caiz değildir... Şayet kazayı diğer Ramazan'a veya Ramazanlara kadar ertelerse, onun hem kaza etmesi hem de kefarete olarak her gün için bir miskini doyurması gerekir ve fidye Ramazan sayısı kadar tekrar edilmez: çünkü gecikmenin çoğalması vacip olan şeyi artırmaz. Aynen vacip olan haccın yıllarca geciktirilmesi halinde bundan (vacip olandan) daha fazlasını yapmaya gerek olmadığı gibi...) Bu da Ramazan orucu tutmayan ve bunu gelecek Ramazan'dan önce kaza etmeyen kişinin üzerine, hem kaza hem de fidye gerektiği anlamına gelmektedir.

3- Ebu Hanife'nin mezhebine gelince; kaza ne kadar gecikirse geciksin, hatta diğer Ramazan gelmiş olsa bile sadece kazası gerekir... Dolayısıyla tutamadığı günlerin kazasını yapar ve gecikmeden dolayı ona fidye gerekmez:

- H. 483 yılında vefat eden ve (Hanefi fıkından olan) Serahsi'ye ait Mabsut'ta şöyle geçmektedir:

Şöyle dedi: (Ramazan ayının günlerinden kazası olan bir adam gelecek Ramazan ayı girinceye kadar kazasını yapmazsa... ona sadece geçmiş Ramazan'ın kazası gerekir ve bizim nezdimizde ona fidye yoktur ama Şafii Rahimehullahu Teala nezdinde, kaza ile birlikte her gün için bir miskini doyurması gerekir... Bizim için önemli olan Allahu Teala'nın şu kavlinin zahiridir: **“فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ” (Tutamadığı günler kadar) diğer günlerde kaza eder.**” [Bakara-184] Bu ayette bir vakit yoktur ve iki Ramazan arasına bir vakit koymak ziyade olur. Sonra bu, kazasının vakti olmayan geçici bir ibadettir...)

- Müellifi Alaaddin Kâsânî el-Hanefî (ö: H. 587) olan Bedâi'u's Sanâi fî Tertibi's Şerâi'de şöyle geçmektedir:

(...Bizim arkadaşlarımızın mezhebinde, kazanın vacibiyetinin bir vakti yoktur. Söylediğimiz gibi kaza etme meselesinde, (Ramazan oruçlarının) kazası için bir sınırlama yoktur ve mutlaka yerine getirilmelidir. Buna göre arkadaşlarımız şöyle dedi: Şayet Ramazan'ın kazası bir sonraki Ramazan girinceye kadar gecikirse, bunun için bir fidye yoktur...)

Bu da Hanefi mezhebine göre vacip olanın, fidye olmaksızın kaza edildiği, yani sadece oruç tutmadığı ayların kaza edildiği anlamına gelmektedir.

Başlangıçta da söylediğim gibi bizler ibadetler konusunda benimseme yapmıyoruz. Ancak sana, yaptığında göğsünü genişletecek olan Ebu Hanife ve Şafii mezhebine ve Hanbeli fıkına ait bazı görüşleri zikrettim... Allah senin sevdiği ve razı olduğu şeye muvaffak kılsın.

Umarım bu kadar yeterli olmuştur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısıdır Allah'tır.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 08 Ramazan 1440

M. 13/05/2019

Cevaba, Emir'in (Allah onu korusun) aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/3951/>